

Entrevista amb el cantautor **Òscar Briz**, que fa un retorn al pop amb el disc que acaba de traure, 'Asincronia' ● El director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, **Carlos López**, publica una crònica personal de la gran institució arxivística

QUADERN

EL PAÍS

Número 447, dijous 25 de setembre de 2008

Q

Economia, fantasia

JOAN F. MIRA

En la geografia del batxillerat, fa molts anys, ens explicaven que un país era ric, almenys ric en potència, quan tenia minerals i terra fèrtil. En segon lloc venia la producció d'objectes, màquines i aparells, cotxes, teixits, productes químics: un país ric de fet, no en potència, era un país industrial. I només en tercer lloc venia el sector sense substància material, dit vagament de "serveis", que no sabíem molt bé si era només faena d'oficinistes i de cambres, però en tot cas semblava una mica paràsit dels altres. Passats els anys, els entesos en la disciplina (?) econòmica expliquen, amb gran còpia de teoria, que això era cosa del passat: que justament la immaterialitat era el secret de la prosperitat il·limitada. Que una economia moderna havia de dedicar-se massivament a la producció d'èter sense matèria, a transaccions abstractes, a intercanviar-se informacions sobre el no-res, a les finances impalpables. Al Regne d'Espanya, aquest entusiasme es combinava amb l'amor immoderat a la construcció d'habitatges, cada any més cars i, per tant, prova d'una prosperitat perpètua que omplia d'orgull els ministres, els presidents del govern i els ciutadans, i omplia de milions els constructors i els venedors. Érem feliços. Però això no s'aguanta, déiem alguns, perquè a l'univers hi ha coses immutables, com ara alguns principis cosmològics: només Déu Nostre Senyor pot crear realitat del no-res, i encara així només una vegada i amb moltes dificultats. I perquè

l'il·lusionisme, la fantasia financera, la fascinació dels polítics, no poden eliminar totalment la naturalesa de les coses. No està gens clar, vam dir per tant els antics. I ens deien els moderns: no enteneu res, la riquesa futura és aire i flatu vocis, no és matèria sinó derivats financers, circulació aèria del crèdit, coses així. Fins que s'ha vist la trampa: eren simplement una estafa, en el millor dels casos, i en el pitjor eren una fe destructiva. Eren el paradís entre núvols: ara, per a molts, si no són ja l'infern, són un malson i un purgatori. Tot per no recordar que oikonomia, en grec, vol dir bona administració de la casa. I fantasia vol dir pura aparença. Qui oblidava el grec va a la catàstrofe, que vol dir capgirament, gran rebotada.

Teatre

Còmica vida, el muntatge que Dagoll Dagom representa al teatre Micalet, de València.

Dagoll Dagom, en format reduït

25 anys després de l'estrena de 'Glups!', la companyia torna al Micalet amb un muntatge íntim sobre el món del teatre

JULIO A. MÁÑEZ

Dagoll Dagom va nàixer el 1974, a Barcelona, encara que va començar a sonar tres anys després amb l'estrena de *No hablaré en clase* i, sobretot, amb la bomba d'*Antaviana*, sobre contes de Pere Calders, l'any següent, que va marcar definitivament el rumb de la companyia en les seues reeixides contribucions al gran gènere musical. El nom de la companyia, que no significa res, es deu a Joan Ollé, el primer

director, que prompte va donar lloc a un equip format per Joan Lluís Bozzo, Anna Rosa Cisqueuella i Miquel Peirel. Ha rebut premis com el de la Crítica, el Nacional de les Arts Escèniques, el de la Fundació Jaume I, la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya i el Max al millor espectacle musical. Ara tornen al Micalet, de València, amb *Còmica vida*, una obra de format reduït sobre les interioritats del món del teatre, per a tres actors i sense música ni aparell esceno-

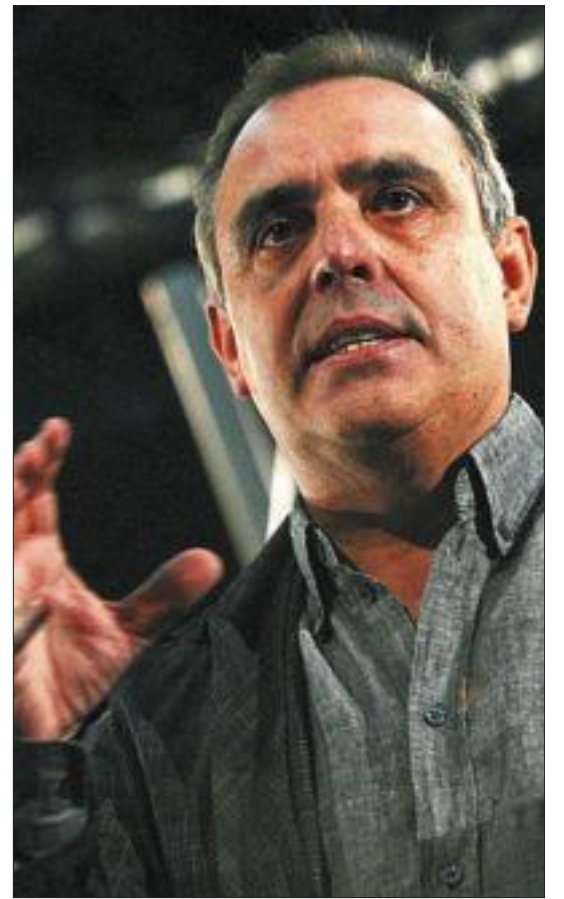
gràfic, escrita per Joan Lluís Bozzo, que dirigeix Pep Cruz. No suposa del tot un gir en la seua trajectòria, ja que per al mes que ve s'anuncia l'estrena d'un altre gran musical, *Aloma*, basat en la novel·la de Mercè Rodoreda.

Més de trenta anys fent grans espectacles musicals no són broma i n'hi ha prou per a justificar una vida sencera. Però ara Bozzo es presenta, quasi com un torero, autor d'una obra com si fóra de cambra.

Passa a la **pàgina 2**

A l'esquerra, una escena d'*Antaviana*, que fou el gran èxit de la companyia Dagoll Dagom. A la dreta, Joan Lluís Bozzo. / EFE / GUIDO MANUILO

Ve de la pàgina 1

És la troballa d'una certa intimitat o es deu a un criteri estèticament estalviador? "M'agrada molt el terme que utilitza", assegura Joan Lluís Bozzo, "sobretot què seria estèticament estalviador. Crec que defineix perfectament el que es persegueix amb *Còmica vida*. Sempre he pensat que si algú no és capaç d'imaginar espectacles amb uns mitjans mínims no pot fer treballs de gran format, ja que el gran format només substituiria la falta d'imaginació". D'altra banda, prossegueix Bozzo, "l'origen remot d'aquest muntatge és un llibre de relats al voltant del món del teatre que vaig publicar el 2001. A Pep Cruz li va agradar, i em va proposar escriure alguna cosa amb el mateix estil, però directament teatral. D'aquí va sorgir l'espectacle. El motor va ser, i és, Pep Cruz".

Dagoll Dagom va apostar molt prompte pels grans musicals, en un context sense cap altra tradició seriosa que la sarsuela, i ha triomfat en els escenaris d'arreu del món. Però no per aquest motiu cal suposar que va ser una decisió molt anticipada: "Vist des de la perspectiva actual", assenyala Bozzo, "tot sembla molt meditat i molt previst, però la realitat és ben diferent. Sempre hem anat corrents i el nostre recorregut s'ha fet pas a pas i sense massa visió global. Ara tot sembla encaixar, però això és una il·lusió". Bé, però és cert que en els muntatges de Dagoll Dagom sempre hi ha una mena de tendresa soterrada, una complicitat amb l'espectador a partir de la solidaritat amb els personatges de les seues obres.

L'obra 'Còmica vida' és molt més sarcàstica que tot l'anterior

Bozzo pensa: "És possible, sí. Ironia i tendresa ha estat la fórmula que quasi sempre ha circulat per l'interior dels nostres espectacles. Però això no succeeix en *Còmica vida*, que és molt més sarcàstica que tot l'anterior".

Que el teatre ja no és el que era ho, admet gairebé tothom, en-

Una escena de *Mikado*, l'opereta de Gilbert i Sullivan que Dagoll Dagom va adaptar. / MARIA MORENO

cara que aqueix món siga ara un poc pitjor que fa trenta anys. "Efectivament", admet Bozzo, "el teatre ja no és el que era. Però tampoc ho és la societat ni la gent que es dedica a la cultura. Vam créixer en un ambient de resistència i de militància, ens vam veure vitalment implicats en tot això, però el temps ho canvia

tot, i el teatre també ho ha fet. De totes maneres, crec que en termes objectius estem millor que llavors". D'altra banda, Bozzo afig: "Sempre he buscat una tercera via entre el teatre d'intel·lectuals per a intel·lectuals i el teatre comercial sense cap compromís ètic ni estètic. És una tercera via que implica una doble condició per a

pujar a escena un espectacle; un, que jo crega que agradarà a la gent; dos, que m'agrada a mi".

En aquest context, i atès que Albert Boadella es proclama ciutadà universal que abomina de Catalunya, res més lògic que l'estrela dels Joglars fitxe per una altra ciutadana universal com Esperanza Aguirre, no? Guanyarà

De llarg recorregut

J. A. M.

L'obra de Dagoll Dagom, menys efímera del que sembla, quedarà potser per sempre en la memòria dels seus espectadors, uns espectadors transgeneracionals units per la màgia del musical escènic ben confeccionat. Des del 1977, si descomptem dues propostes prèvies, fins al 2008, aquesta companyia ha arriscat la seua supervivència estètica amb quasi una vintena de muntatges, bona part de molt d'èxit, en què figuren títols com *Antaviana* o *Nit de Sant Joan*, *El Mikado* o *Flor de nit*, *Pigmalió* o *Els pirates*... A banda d'aqueixes excel·lències, Dagoll Dagom també va trobar temps i talent per a desenvolupar algu-

nes sèries televisives i altres creacions extrateatral.

I bé. Em fa l'efecte que un talent no menys important en la trajectòria de Dagoll Dagom és la seua capacitat per a incorporar altres talents al seu interès escènic. Joan Lluís Bozzo, Anna Rosa Cisquella i Miquel Peirel són caps de repartiment d'un cartell que inclou col·laboracions decisives de Jaume Sisa, Manuel Vázquez Montalbán, Xavier Bru de Sala, Lauzier, Dorothy Parker, Santiago Auserón, Pere Calders, Àngel Guimerà, Lapine, Mercè Rodoreda i tantes altres figures de cultura i memòria tan intenses com extenses i d'una oportunitat sense fissures.

Tot sembla indicar que Dagoll Dagom no va voler, des del princi-

pi, limitar-se a comptar amb els seus efectius en nòmina, de manera que va ampliar les seues col·laboracions, no per incorporar al projecte a figures oripellades, sinó amb el propòsit més important de no ser aliens a qualsevol succés cultural que es produïra en el seu entorn d'ambició estètica. Caldrà reconèixer sense fissures que aqueix és també un dels mèrits més significatius d'una companyia escènica ja històrica. I es pot vaticinar que aqueixa història no ha fet més que començar. Quan els entrebancs gairebé no són significatius i les troballes il·luminen tota una trajectòria, el futur sembla disponible. Entre els desitjos de Joan Lluís Bozzo hi ha el de muntar alguna cosa a València. A veure si algú li fa cas.

el teatre madrileny amb una presència tan senyera i no perdrà res Boadella. Oli en un cresol. "La deriva política de Boadella", apunta Bozzo, "acabant en mans de la dreta, em sembla esperpèntica. Sempre vaig admirar el seu talent artístic, però les seues idees polítiques em semblen nefastes. Vendre anticatalanisme té una gran acceptació per part de les dretes espanyoles. Però així no es va enlloc".

Les condicions de possibilitat de l'eclosió del gran teatre català, a través de companyies com Els Joglars, Dagoll Dagom, La Cubana, el primer Teatre Lliure, entre altres, no semblen molt proclius a la redifusió, la qual cosa porta Joan Lluís Bozzo a considerar: "Bé, com ja he suggerit abans, vam viure llavors una eclosió cap a la llibertat que només podria repetir-se en el cas de viure quaranta anys més de dictadura militar. I com això no és molt desitjable, ens quedarem molt contents que no es repetisca".

El recorregut de Dagoll Dagom, infestat d'èxits, sembla haver complert un cicle, que es renovarà (ja està fent-ho) sense grans problemes creatius. Propose a Bozzo un petit joc: mencione alguns dels seus muntatges, i ell resumeix el lloc emocional que ocupen en la trajectòria de la companyia. *Antaviana*: "La nina dels meus ulls". *Glups!*: "Precursor del desencant que després ens ha posseït a tots". *El Mikado*: "L'aprenentatge del teatre musical de la mà dels clàssics". *Mar i cel*: "Creació d'un espectacle musical de gran format a la recerca del gran públic". *Flor de nit*: "Manolo Vázquez Montalbán, Manolo Vázquez Montalbán, l'enyorat". *T'odio amor meu*: "L'espectacle que m'agradaria més tornar a muntar". *Poe*: "Una aposta molt personal que no va ser ben entesa. O ben explicada". *Boscós endins*: "El meu millor treball com a director d'escena".

I el futur? "*Aloma*", conclou Bozzo, "que s'estrena el mes que ve. Posar en peu aquest text de Mercè Rodoreda és un interès meu que tinc des del 1972, en què vaig esbossar una primera adaptació. És això un bon símptoma? No n'estic segur. Si el repòs dóna solvència a un espectacle, aquest serà el més solvent que mai hàgem fet".